

Dr Paulina Korycińska-Rządca

Uniwersytet w Białymstoku

ORCID: 0000-0002-6177-7409

e-mail: p.korycinska@uwb.edu.pl

Program łagodzenia kar w Polsce a implementacja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 – wybrane zagadnienia¹

Leniency programme in Poland and the implementation of Directive (EU) 2019/1 – selected issues

Streszczenie

Przedmiotem artykułu jest analiza projektowanych przepisów, mających na celu transpozycję do prawa polskiego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 w zakresie programów łagodzenia kar (leniency). Celem publikacji jest, po pierwsze, ustalenie, czy i jeżeli tak, to w jakim zakresie, uchwalenie przepisów w brzmieniu zaproponowanym w projekcie ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw z 6.09.2021 r. może wzmocnić program łagodzenia kar w Polsce. Po drugie, w artykule przedstawiono krytyczną analizę proponowanych przepisów, mającą na celu określenie, czy w przypadku ich przyjęcia będą one transponowały tę dyrektywę w sposób prawidłowy.

Słowa kluczowe: leniency, programy łagodzenia kar, prawo konkurencji, dyrektywa 2019/1, kary pieniężne

JEL: K21, K23

Abstract

The subject of the article is the analysis of the draft provisions aimed at transposing into Polish law the Directive (EU) of the European Parliament and of the Council 2019/1 in the field of leniency programs. The aim of the publication is, firstly, to determine whether and if so, to what extent, the enactment of provisions as proposed in the draft act amending the Act on competition and consumer protection and certain other acts of 6 September 2021, may strengthen the leniency program in Poland. Secondly, the article presents a critical analysis of the proposed regulations aimed at determining whether, if adopted, this directive will be transposed correctly.

Keywords: leniency, leniency programmes, competition law, Directive (EU) 2019/1, fines

Wprowadzenie

Istota programów łagodzenia kar (dalej także: programów leniency) polega na umożliwieniu podmiotowi, który naruszył zakaz porozumień ograniczających konkurencję (najczęściej uczestnikowi kartelu, czyli porozumienia zawartego pomiędzy konkurentami), ubieganie się o zwolnienie z kary pieniężnej lub obniżenie jej wysokości w zamian za dobrowolne dostarczenie organowi ochrony konkurencji informacji i dowodów na istnienie zakazanego porozumienia oraz współpracę z nim w toku postępowania.

Program łagodzenia kar został po raz pierwszy wprowadzony do polskiego prawa konkurencji ustawą z 16.04.2004 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz o zmianie niektórych innych ustaw², która weszła w życie 1.05.2004 r. Wypracowane wówczas rozwiązania zostały następnie przeniesione do ustawy z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej: u.o.k.k.)³ w zasadzie bez zmian (Korycińska-Rządca, 2018, s. 65). Program został w istotnym zakresie zmodyfikowany na mocy ustawy z 10.06.2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego

go⁴ (zmiany te weszły w życie 18.01.2015 r.)⁵. W literaturze podkreślano, że kształt polskiego programu leniency jest wynikiem procesu europeizacji (rezultatem harmonizacji spon-tanicznej⁶), aczkolwiek w wielu aspektach można dostrzec rozbieżności pomiędzy tym programem a Modelowym Programem Leniency (dalej: MPL)⁷ opracowanym w ramach Europejskiej Sieci Konkurencji czy programem stosowanym przez Komisję Europejską (dalej: Komisja) (zob. Król-Bogomilska, 2010, s. 12; Król-Bogomilska, 2012, s. 10; Turno, 2013, s. 361–362; Kulesza, 2015, s. 83 i n.; Korycińska-Rządca, 2018, s. 61 i n.; Szot 2019, s. 17).

Komisja, podsumowując 10 lat egzekwowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1/2003 z 16.12.2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (dalej: rozporządzenie 1/2003)⁸, wysoko oceniła rolę programów leniency w wykrywaniu najpoważniejszych naruszeń prawa konkurencji, a zwłaszcza tajnych karteli⁹. Jednocześnie zwróciła uwagę na to, że obserwowany proces harmonizacji dobrowolnej nie wyeliminował różnic pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi¹⁰. Składając wniosek do Parlamentu Europejskiego i Rady, zawierający propozycję przyjęcia dyrektywy, mającej na celu zapewnienie skuteczniejszego egzekwowania reguł konkurencji, Komisja zaproponowała, aby jednym z obszarów harmonizacji objąć krajowe programy leniency¹¹. Zainicjowana w ten sposób procedura ostatecznie doprowadziła do przyjęcia dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 z 11.12.2018 r. mającej na celu nadanie organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu skuteczniejszego egzekwowania prawa i zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego (dalej: dyrektywa 2019/1)¹². Rozdział VI tej dyrektywy zobowiązuje państwa członkowskie do harmonizacji przepisów regulujących krajowe programy leniency.

Pomimo tego, że termin na transpozycję upłynął 4.02.2021 r.¹³, prace nad projektem ustawy, której celem jest wdrożenie dyrektywy 2019/1, nie zostały zakończone i nadal znajdują się na etapie rządowym. Ostatnia dostępna wersja projektu ustawy jest datowana na 6.09.2021 r. (dalej: Projekt)¹⁴.

Przedmiotem artykułu jest analiza projektowanych przepisów, mających na celu transpozycję do prawa polskiego dyrektywy 2019/1 w zakresie programu leniency. Problem badawczy obejmuje ustalenie: (1) czy i jeżeli tak, to w jakim zakresie implementacja dyrektywy 2019/1 w części dotyczącej krajowych programów leniency w sposób zaproponowany w Projekcie może wzmocnić tę instytucję w Polsce oraz (2) czy w przypadku uchwalenia przepisów w takim kształcie będą one transponowały dyrektywę 2019/1 w sposób prawidłowy. Ze względu na rozległość problematyki poza zakresem artykułu pozostawione zostały kwestie związane z tzw. programem leniency plus¹⁵ oraz wnioskami leniency składanymi przez osoby zarządzające. Na potrzeby analizy jako metodę badawczą zastosowano metodę formalno-dogmatyczną. Wykorzystano także dane statystyczne pochodzące z Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: UOKiK) w celu zbadania praktyki stosowania regulacji będącej przedmiotem badań.

Czynniki wpływające na skuteczność programów leniency

Z danych zawartych w sprawozdaniach z działalności UOKiK¹⁶ wynika, że w latach 2004–2020 łącznie do Prezesa UOKiK złożono 90 wniosków w ramach programów leniency, w tym dwa w ramach programu leniency plus (czyli średnio ok. 5 wniosków rocznie)¹⁷. Dane te mogą świadczyć o tym, że w Polsce program nie cieszy się popularnością (Turno, 2016, s. 1482; Korycińska-Rządca, 2018, s. 66; Jurkowska-Gomułka, 2018, s. 140).

Przy ocenie skuteczności programów leniency nie należy jednak zapominać o pierwszorzędym ich celu, jakim powinien być wzrost poziomu odstraszania przedsiębiorców przed naruszeniem zakazu porozumień ograniczających konkurencję oraz zachęcanie uczestników zakazanego porozumienia do dobrowolnego zaprzestania uczestnictwa w nim (Turno, 2013, s. 302–303 oraz powołana tam literatura). Natomiast samo zwiększenie liczby wniosków leniency i wydanych decyzji o uznaniu praktyki za porozumienie ograniczające konkurencję powinno być postrzegane raczej jako środek do realizacji celu pierwszorzędowego lub ewentualnie cel drugorzędny (Turno, 2013, s. 303–304). Z powyższych względów ocena skuteczności programów łagodzenia kar jedynie na podstawie danych statystycznych dotyczących liczby złożonych wniosków leniency może doprowadzić do wysnucia błędnych konkluzji.

Punktem wyjścia do oceny tego, czy implementacja dyrektywy 2019/1 w części dotyczącej krajowych programów leniency może wzmocnić tę instytucję w Polsce, powinno być zatem określenie warunków, które wpływają na skuteczność tych programów oraz ustalenie stopnia, w jakim będą one spełnione po transpozycji tej dyrektywy w sposób zaproponowany w Projekcie.

W literaturze wskazuje się na trzy czynniki, które warunkują powodzenie programów leniency (Hammond & O'Brien, 2010, s. 14):

- 1) za naruszenie zakazu porozumień ograniczających konkurencję (w szczególności karteli) muszą grozić surowe kary,
- 2) ryzyko ujawnienia przez organ naruszenia powinno być przez uczestników porozumienia oceniane jako wysokie oraz
- 3) przepisy regulujące zasady łagodzenia kary powinny być przejrzyste i przewidywalne, aby uczestnicy porozumienia mogli przewidzieć z wysokim stopniem prawdopodobieństwa, w jaki sposób zostaną potraktowani w przypadku złożenia wniosku leniency, a w jaki – gdy taki wniosek nie zostanie przez nich złożony.

W przypadku Polski pierwszy warunek można uznać za spełniony, jako że za naruszenie zakazu porozumień ograniczających konkurencję przedsiębiorcy grozi kara pieniężna w wysokości do 10% obrotu osiągniętego w roku obrotowym poprzedzającym rok nałożenia kary (art. 106 ust. 1 pkt 1–2 u.o.k.k.) (Piszcz, 2013, s. 315–316).

Drugi ze wskazanych czynników jest ściśle związany z autorytetem organu antymonopolowego wśród przedsiębiorców i przeświadczeniem tych ostatnich, że nawet w przypadku nie-złożenia wniosku leniency ryzyko wykrycia naruszenia jest

znaczne. Ziszczenie się tego warunku wymaga wysokiej skuteczności organu w samodzielnym wykrywaniu naruszeń (tj. bez zastosowania programu leniency), przejawiającej się w szczególności dużą liczbą decyzji (orzeczeń) stwierdzających takie naruszenie (Turno, 2013, s. 371–372). W literaturze wskazuje się, że to właśnie zbyt mała aktywność Prezesa UOKiK w wykrywaniu naruszeń zakazu porozumień ograniczających konkurencję, w tym karteli, jest istotnym czynnikiem stanowiącym przyczynę niewielkiego zainteresowania przedsiębiorców składaniem wniosków leniency (Martyniszyn & Bernatt, 2020, s. 199). Zaproponowane w Projekcie zmiany w zakresie programu leniency nie mają potencjału do zwiększenia aktywności Prezesa UOKiK w samodzielnym wykrywaniu naruszeń zakazu porozumień ograniczających konkurencję, a jedynie mogą przyczynić się do zwiększenia liczby decyzji o uznaniu praktyki za naruszającą zakaz porozumień ograniczających konkurencję wydanych na skutek informacji i dowodów uzyskanych przez organ w związku ze złożonymi wnioskami leniency. Dlatego też wpływ proponowanych zmian w obszarze programu łagodzenia kar na stopień spełniania omawianego warunku będzie ograniczony, o ile w ogóle się ujawni. Na marginesie warto odnotować, że Projekt przewiduje zmiany przepisów u.o.k.k. także w innych sferach niż programy łagodzenia kar, które to zmiany mogą (a nawet – zgodnie z założeniami dyrektywy – powinny) wpłynąć na skuteczność wykrywania naruszeń przez organ. Ocena możliwego ich wpływu na wzmocnienie programu leniency wymagałaby jednak pogłębionej analizy, przekraczającej ramy obszaru badawczego wyznaczonego we wstępie niniejszego artykułu.

Zmiany zaproponowane w Projekcie w zakresie regulacji krajowego programu leniency wykazują potencjał do oddziaływania na ostatni ze wskazanych czynników. Dlatego też ustalenie wpływu tych zmian na wzmocnienie programu łagodzenia kar w Polsce wymaga przede wszystkim zbadania, w jaki sposób projektowane przepisy mogą wpłynąć na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kary. Jednocześnie, ze względu na to, że projektowane zmiany mają na celu transpozycję dyrektywy 2019/1, niezbędne jest ustalenie, czy zaproponowane rozwiązania zapewnią zgodność prawa polskiego z wymogami tej dyrektywy. Analiza w tym zakresie zostanie przeprowadzona w dalszej części artykułu.

Zmiany w polskim programie leniency proponowane w projekcie ustawy z 6.09.2021 r.

Zakres programu

Polski program leniency od momentu jego wprowadzenia obejmuje szerszy zakres porozumień niż program stosowany przez Komisję oraz większość państw członkowskich, ponieważ znajduje zastosowanie do uczestników wszystkich rodzajów porozumień ograniczających konkurencję¹⁸. Taki zakres programu na ogół był przedmiotem krytyki w literaturze (Turno, 2013, s. 460–465 oraz powołana tam literatura; Molski, 2009, s. 71; Molski 2014, s. 1407; Sitarek, 2014, s. 210; odmiennie: Sołtyński, 2004, s. 41; zob. także: Piszcz, 2016,

s. 214; Skoczny, 2015, s. 170). Sugerowano, że powinien zostać ograniczony do karteli, porozumień typu hub and spoke oraz określonych rodzajów porozumień (Turno, 2013, s. 461; Turno, 2016, s. 1487; Szot, 2019, s. 20–21)¹⁹.

Dyrektywa 2019/1 zobowiązuje państwa członkowskie do posiadania programów umożliwiających zwolnienie oraz obniżenie kar pieniężnych nakładanych za uczestnictwo w tajnych kartelach, jednocześnie dopuszczając istnienie krajowych programów o szerszym zakresie²⁰. Pomimo pozostawionej swobody, w literaturze wyrażono nadzieję, że implementacja dyrektywy będzie doskonałą okazją do ograniczenia zakresu programu w Polsce (Jurkowska-Gomułka, 2018, s. 149; Szot, 2019, s. 20; zob. także Materna, 2018, s. 44 oraz Król-Bogomińska, 2018, s. 20). Dotychczasowy przebieg prac nad projektem ustawy, mającej na celu wdrożenie dyrektywy do prawa polskiego, nie daje podstaw do oczekiwania, że zakres programu zostanie ograniczony. Wprost przeciwnie, na podstawie treści Projektu należy spodziewać się, że szeroki zakres przedmiotowy zostanie utrzymany. O ile utrzymanie dotychczasowego rozwiązania nie powinno negatywnie wpłynąć na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kary w Polsce i jednocześnie nie będzie naruszało dyrektywy 2019/1, o tyle można mieć wrażenie, że kolejna szansa na zbliżenie polskiego programu do programów stosowanych przez Komisję oraz krajowe organy większości państw członkowskich nie zostanie wykorzystana.

Warunki odstąpienia lub złagodzenia kary pieniężnej

Dyrektywa 2019/1 zobowiązuje państwa członkowskie do harmonizacji przepisów ustanawiających warunki złagodzenia kary, dzieląc je na dwie grupy: warunki ogólne (które muszą być spełnione zarówno w przypadku odstąpienia od kary, jak i obniżenia jej wysokości) oraz warunki szczególne (ustalone odrębnie w odniesieniu do odstąpienia od kary oraz obniżenia jej wysokości).

Projekt w celu dostosowania przepisów do zobowiązań w zakresie warunków ogólnych przewiduje wprowadzenie następujących zmian:

1. Wyposażenie Prezesa UOKiK w uprawnienie do określenia działań, których podjęcie przez wnioskodawcę, który nie zaprzestał uczestnictwa w porozumieniu przed złożeniem wniosku, będzie dozwolone z uwagi na to, że w ocenie organu są one niezbędne do zapewnienia skuteczności prowadzonych przez niego postępowań²¹. To rozwiązanie ma zastąpić obecne, zakładające konieczność zaprzestania uczestnictwa w porozumieniu, w każdym razie nie później niż niezwłocznie po złożeniu wniosku leniency (art. 113a ust. 6 u.o.k.k.). Nie należy oczekiwać, aby ta zmiana mogła w istotny sposób oddziaływać na skuteczność programu łagodzenia kar głównie z uwagi na jej ambiwalentny wpływ na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar. Warto także dodać, że taka zmiana powinna zapewnić zgodność z art. 19 lit. a dyrektywy 2019/1.

2. Zmiany w zakresie obowiązku współpracy wnioskodawcy z Prezesem UOKiK, w tym:

a) wyraźne określenie momentu wygaśnięcia tego obowiązku (z chwilą zakończenia postępowania w sprawie, w której wniosek został złożony²²); taka zmiana powinna zwiększyć przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar, usuwając mogące istnieć wątpliwości odnośnie do tego, czy obowiązek współpracy z Prezesem UOKiK trwa także w toku sądowej kontroli decyzji wydanej przez ten organ²³; ponadto jej przyjęcie powinno zapewnić zgodność z art. 19 lit. b dyrektywy 2019/1;

b) określenie wprost, że wnioskodawca powinien pozostać do dyspozycji Prezesa UOKiK w celu udzielenia wyjaśnień mogących przyczynić się do ustalenia faktów²⁴, przy czym z uwagi na to, że istnienie takiego obowiązku nawet obecnie można wywieść z ogólnie sformułowanego obowiązku współpracy²⁵, zmiana ta nie wpłynie na stopień przejrzystości i przewidywalności zasad łagodzenia kar;

c) zmiana sposobu określenia obowiązków wnioskodawcy w związku z odbieraniem wyjaśnień przez Prezesa UOKiK od obecnej i byłej kadry – w miejsce obecnego zakazu utrudniania złożenia takich wyjaśnień²⁶ proponuje się określenie tego obowiązku w sposób pozytywny („umożliwiać odebranie” oraz „podejmować należyte środki w celu umożliwienia”)²⁷, co może (głównie ze względu na posłużenie się zwrotami niedookreślonymi) zmniejszyć przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar; jednakże z uwagi na obowiązek zapewnienia zgodności z art. 19 lit. a (iii) dyrektywy 2019/1 jest to zmiana, której wprowadzenie jest konieczne.

3. Określenie wprost, że wniosek nie podlega uwzględnieniu w przypadku, gdy Prezes UOKiK poweźmie informację, że przedsiębiorca od momentu powzięcia zamiaru złożenia wniosku niszczył, fałszował lub ukrywał dowody istnienia porozumienia lub ujawnił zamiar złożenia wniosku (lub jego elementy) innym podmiotom niż Komisja czy organy ochrony konkurencji innych państw²⁸. Zaproponowany sposób dostosowania prawa do art. 19 lit. c dyrektywy 2019/1 budzi poważne zastrzeżenia w zakresie standardu dowodu, ponieważ samo otrzymanie przez organ powyższych informacji (niepartycznych dowodami) nie powinno uzasadniać odmowy złagodzenia kary. Jednocześnie takie rozwiązanie negatywnie wpłynie na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar i tym samym obniży stopień spełnienia jednego z czynników warunkujących skuteczność programów leniency.

Projekt w celu dostosowania przepisów do zobowiązań w zakresie ustanowienia warunków szczególnych przewiduje wprowadzenie m.in. następujących zmian:

1. Określenie, że warunkiem odstąpienia od kary pieniężnej jest dostarczenie dowodu (informacji) pozwalającego na wystąpienie z wnioskiem o udzielenie zgody na przeszukanie zarówno wtedy, gdy są to nowe dowody (informacje), jak i wtedy, gdy przeszukanie nie zostało jeszcze rozpoczęte albo – w przypadku nieprzekazania takich dowodów (informacji) przez inny podmiot – dowodu niebędącego w posiadaniu organu, który w jego ocenie jest wystarczający do stwierdzenia naruszenia zakazu²⁹. W tym zakresie wątpliwości może budzić to, że Projekt przewiduje utrzymanie dotychczasowego rozwiązania umożliwiającego odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej w wyniku dostarczenia organowi wyłącznie informacji pozwalających na wystąpienie z wnioskiem o prze-

szukanie, podczas gdy art. 17 ust. 2 lit. c dyrektywy 2019/1 stawia wymóg przedstawienia organowi dowodu (nie samej informacji).

2. Wskazanie, że warunkiem odstąpienia od kary pieniężnej jest niepodejmowanie działań służących przymuszeniu innych przedsiębiorców do przystąpienia lub kontynuowania uczestnictwa w porozumieniu³⁰ w miejsce obecnego warunku (tj. nienakłaniania innych do uczestnictwa w porozumieniu)³¹. Na potrzebę wprowadzenia takiej zmiany wskazywano w literaturze (zob. Piszcz, 2015, s. 50; Turno, 2016, s. 1519; Korycińska-Rządca, 2018, s. 70–71 oraz powoływana tam literatura). Jej przyjęcie zapewni zgodność z art. 17 ust. 3 dyrektywy 2019/1. Jednocześnie spośród wszystkich zaproponowanych zmian w obszarze warunków złagodzenia kary ta wykazuje najwyższy potencjał na zwiększenie zainteresowania programem, gdyż nie tylko pozytywnie wpłynie na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar (ustalenie, czy podmiot nie przymuszał innych do uczestnictwa, wydaje się być bardziej jednoznaczne niż ustalenie, czy podmiot nie nakłaniał do uczestnictwa, gdyż niekiedy już sam fakt uczestnictwa w porozumieniu może stanowić zachętę dla innego podmiotu, aby do porozumienia dołączyć) oraz umożliwi uzyskanie zwolnienia od kary szerszemu kręgowi podmiotów niż obecnie.

W celu zapewnienia pełnej zgodności z dyrektywą w obszarze warunków programu Projekt należałoby uzupełnić o propozycję regulacji zwalniającej wnioskodawcę z obowiązku uzyskania zgody Prezesa UOKiK na ujawnienie faktu złożenia wniosku leniency po wydaniu przez ten organ zastrzeżeń, co przewiduje art. 19 lit. b (iv) dyrektywy 2019/1.

Forma i język oświadczeń w ramach programu, potwierdzenie złożenia wniosku

Dyrektywa 2019/1 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia, aby wnioskodawcy mieli możliwość przedkładania oświadczeń w ramach programu w formie pisemnej oraz ustnej bądź w inny sposób zapewniający, że wnioskodawca nie będzie mógł wejść w posiadanie przedłożonych oświadczeń lub przejąć nad nimi pieczę lub kontroli³². Obecnie kwestie związane z formą oświadczeń są uregulowane w rozporządzeniu Rady Ministrów z 23.12.2014 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania z wnioskiem o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie (dalej: Rozporządzenie)³³. Przepisy te w zasadzie odpowiadają wymogom dyrektywy 2019/1, z dwoma zastrzeżeniami. Po pierwsze, nie określają wprost formy wniosków uproszczonych³⁴. Po drugie, w ogóle nie regulują kwestii formy wniosków skróconych. Projekt nie zawiera propozycji wprowadzenia do u.o.k.k. przepisów regulujących formę składania oświadczeń w ramach programu leniency. Można zatem przypuszczać, że kwestie dotyczące formy oświadczeń pozostaną uregulowane w akcie wykonawczym, a do czasu jego przyjęcia (nie dłużej jednak niż przez sześć miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy nowelizującej) pozostaną uregulowane w Rozporządzeniu, które zachowa moc³⁵. O ile samo rozwiązanie polegające na czasowym utrzymaniu w mocy dotychczasowych przepisów wykonawczych nie budzi zastrzeżeń, to jednak z uwagi na to,

że przepisy Rozporządzenia nie są w pełni zgodne z wymogami dyrektywy 2019/1, należałoby postulować, aby kwestie formy oświadczeń w przypadku wszystkich wniosków leniency (także uproszczonych oraz skróconych) – jeżeli nie zostaną one uregulowane w u.o.k.k. – zostały ujęte w przyjętym jak najszybciej akcie wykonawczym, który zastąpi obecnie obowiązujące Rozporządzenie.

Kierunek zmian zaproponowanych w Projekcie w odniesieniu do potwierdzania przez Prezesa UOKiK otrzymania wniosku budzi poważne zastrzeżenia. Przede wszystkim w zakresie zgodności z dyrektywą 2019/1, ponieważ Projekt proponuje uregulowanie obowiązku potwierdzenia daty i godziny otrzymania wniosku wyłącznie w przypadku wniosku o odstąpienie od kary pieniężnej³⁶, podczas gdy obecnie obowiązek ten dotyczy – tak jak wymaga tego dyrektywa – wszystkich wniosków (Turno, 2016, komentarz do art. 113a, pkt 9). Ponadto Projekt nie zawiera propozycji przepisów określających formę, w jakiej potwierdzenie powinno nastąpić³⁷. Przyjęcie przepisów w takim brzmieniu może negatywnie wpłynąć na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar i tym samym może obniżyć skuteczność polskiego programu leniency. Co więcej, Projekt zakłada rezygnację z dotychczasowego rozwiązania przewidującego potwierdzanie otrzymania wniosku z urzędu na rzecz potwierdzania na żądanie wnioskodawcy – wprawdzie będzie to zgodne z art. 20 ust. 2 dyrektywy 2019/1, to jednak należałoby postulować pozostawienie dotychczasowego rozwiązania.

Art. 20 ust. 3 dyrektywy 2019/1 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia wnioskodawcom możliwości przedkładania oświadczeń w ramach programu leniency w języku urzędowym lub w jednym z języków urzędowych państwa członkowskiego danego krajowego organu ochrony konkurencji, jak również w innym języku urzędowym UE, ustalonym dwustronnie między organem a wnioskodawcą. Wypada żałować, że prawodawca unijny nie zdecydował się na wskazanie uniwersalnego języka, w którym możliwe byłoby przedkładanie wniosków do krajowych organów we wszystkich państwach członkowskich (Szot, 2019, s. 47–48 oraz powołana tam literatura). Projekt nie przewiduje dodania do u.o.k.k. przepisów dostosowujących prawo polskie do wymogów w powyższym zakresie. Zatem jego przyjęcie w takim kształcie nie zapewni pełnej zgodności przepisów regulujących program leniency w Polsce z dyrektywą 2019/1. Warto przy tym zaznaczyć, że obecnie możliwość złożenia wniosku w innym języku niż polski jest przewidziana wyłącznie w przypadku wniosków uproszczonych, ale wybór ograniczony jest wyłącznie do języka angielskiego i wiąże się z koniecznością dostarczenia do organu polskiej wersji wniosku w terminie 30 dni od dnia złożenia pierwotnego wniosku³⁸.

Wnioski o marker

Dyrektywa 2019/1 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia przedsiębiorstwu zamierzającemu wnieść o zwolnienie z kar możliwość złożenia najpierw wniosku w formie skróconej w celu uzyskania miejsca w kolejce do złagodzenia kary³⁹ oraz dopuszcza rozszerzenie tej instytucji także na przedsiębiorstwa zamierzające ubiegać się o obniżenie kary⁴⁰.

Obecna regulacja umożliwia przedsiębiorcom, którzy nie dysponują informacjami lub dowodami niezbędnymi do złożenia pełnego wniosku, złożenie wniosku w formie skróconej w celu uzyskania miejsca w kolejce do złagodzenia kary. Z takiego rozwiązania mogą skorzystać zarówno przedsiębiorcy zamierzający ubiegać się o odstąpienie od kary, jak i ci, którzy planują wnioskować o obniżenie jej wysokości⁴¹. W literaturze zwrócono uwagę na to, że być może ograniczenie zakresu zastosowania tej instytucji wyłącznie do przedsiębiorców zamierzających ubiegać się o odstąpienie od kary byłoby rozwiązaniem motywującym przedsiębiorców do szybszego ujawniania organom naruszenia (Turno, 2016, komentarz do art. 113e; zob. także Szot, 2019, s. 38). Jednakże Projekt nie przewiduje ograniczenia powyższego zakresu.

Analiza zmian proponowanych w Projekcie prowadzi do wniosku, że jeżeli zostanie on uchwalony w niezmienionym kształcie, to polska regulacja dotycząca wniosków w formie skróconej nie będzie w pełni zgodna z wymogami dyrektywy. Po pierwsze, Projekt nie przewiduje przyznania Prezesowi UOKiK swobody w zakresie uznania wniosku przedsiębiorcy, a zakłada pozostawienie dotychczasowego rozwiązania gwarantującego wnioskodawcy miejsce w kolejce do złagodzenia kary (o ile warunki zostaną przez niego spełnione)⁴². Co prawda brak tej swobody pozytywnie wpływa na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kar, ale jest nie do pogodzenia z przepisami dyrektywy 2019/1, gdyż przy takim brzmieniu przepisów ustawa implementująca nie zapewni pełnej zgodności z art. 21 ust. 2 tej dyrektywy. Po drugie, Projekt nie zawiera propozycji uregulowania kwestii dotyczącej języka, w którym wnioskodawca może złożyć wniosek, czego wymaga art. 21 ust. 4 dyrektywy 2019/1. Należałoby postulować, aby ten aspekt został uregulowany bezpośrednio w u.o.k.k. lub co najmniej w akcie wykonawczym. W pozostałym zakresie proponowane zmiany, zwłaszcza zmierzające do rozszerzenia minimalnego katalogu informacji, które powinny zostać zawarte we wniosku w formie skróconej, oraz dodanie zastrzeżenia, że powinny one zostać przekazane, o ile są one wnioskodawcy dostępne⁴³, nie budzą zastrzeżeń.

Wnioski w formie uproszczonej

Obowiązujące przepisy zapewniają przedsiębiorcom możliwość złożenia wniosku w formie uproszczonej, przy czym kształt tej regulacji pozostaje w sprzeczności z wymogami dyrektywy 2019/1. W celu zapewnienia zgodności przepisów z wymogami dyrektywy 2019/1 w zakresie wniosków w formie uproszczonej Projekt proponuje wprowadzenie następujących zmian:

1. Rozszerzenie zakresu podmiotów uprawnionych do złożenia wniosku w formie uproszczonej. Jeżeli zmiana ta zostanie uchwalona i wejdzie w życie, to wniosek taki będzie mógł zostać złożony nie tylko przez przedsiębiorcę wnioskującego do Komisji o zwolnienie z grzywien (jak to jest obecnie)⁴⁴, ale

również o ich zmniejszenie⁴⁵, co zapewni zgodność z art. 22 ust. 1 dyrektywy 2019/1. Projekt przewiduje także wskazanie wprost, że możliwość złożenia wniosku w formie uproszczonej będzie dotyczyła także tych przedsiębiorców, którzy wystąpią do Komisji o poświadczenie kolejności wniosku w ramach programu leniency⁴⁶.

2. Rozszerzenie zakresu informacji, które powinny zostać ujawnione we wniosku w formie uproszczonej o informacje na temat innych wniosków o leniency złożonych do organów ochrony konkurencji państw trzecich (lub planowanych). W ten sposób zmierza się do zapewnienia zgodności z art. 22 ust. 2 dyrektywy 2019/1, podczas gdy obecna regulacja w tym aspekcie zobowiązuje do przedłożenia informacji jedynie na temat wniosków złożonych (lub przyszłych) w innych państwach członkowskich lub do Komisji⁴⁷.

3. Uregulowanie kwestii związanej z żądaniem przez Prezesa UOKiK złożenia przez wnioskodawcę pełnego wniosku. Wskazuje się, że przed wszczęciem postępowania Prezes UOKiK może zwrócić się do wnioskodawcy wyłącznie o przedstawienie dodatkowych wyjaśnień w zakresie informacji, które obligatoryjnie powinny znaleźć się we wniosku w formie uproszczonej⁴⁸, a przed otrzymaniem od Komisji informacji o niekontynuowaniu postępowania w sprawie naruszenia, którego dotyczy wniosek, wyłącznie w przypadku, gdy jest to konieczne do prawidłowego ustalenia zakresu naruszenia lub przyporządkowania sprawy do właściwego organu ochrony konkurencji⁴⁹, co ma zapewnić zgodność z art. 22 ust. 3 i 5 dyrektywy 2019/1.

4. Wskazanie, że Prezes UOKiK będzie przekazywał wnioskodawcy informację o niezłożeniu przez innych przedsiębiorców wniosków o odstąpienie od kary pieniężnej, obniżenie jej wysokości lub wniosków w formie uproszczonej dotyczących tego samego porozumienia oraz spełnianiu przez złożony wniosek wymogów w zakresie minimalnego zakresu informacji, które powinny się w nim znaleźć⁵⁰, co zapewni zgodność z art. 22 ust. 4 dyrektywy 2019/1.

Zaproponowane zmiany zmierzają we właściwym kierunku i, o ile zostaną uchwalone, powinny zapewnić zgodność przepisów krajowych z wymogami dyrektywy. Jednocześnie ze względu na zakres i ich naturę nie należałoby oczekiwać, że wpłyną one w istotny sposób na skuteczność programu leniency w Polsce.

Zależności między wnioskami w ramach programu a sankcjami nakładanymi na osoby fizyczne

Dyrektywa 2019/1 zobowiązuje państwa członkowskie do zapewnienia ochrony obecnej i byłej kadrze przedsiębiorcy ubiegającego się o zwolnienie od kary pieniężnej przed sankcjami za naruszenie przez te osoby przepisów krajowych, których cele są zasadniczo identyczne z art. 101 TFUE przy założeniu spełnienia określonych w dyrektywie warunków. Warunki te zostały uregulowane odrębnie w odniesieniu do sankcji o charakterze innym niż karny⁵¹ oraz sankcji karnych⁵². Obowiązujące rozwiązanie w zakresie ochrony osób zarzą-

dających przed sankcjami nakładanymi na podstawie u.o.k.k. w zasadzie odpowiada standardowi wynikającemu z dyrektywy 2019/1, jako że wniosek składany przez przedsiębiorcę w ramach programu łagodzenia kar obejmuje także jego osoby zarządzające (przy założeniu spełnienia warunków z art. 113j u.o.k.k.). W celu zapewnienia pełnej zgodności krajowej regulacji, niezbędne jest jednak dodanie przepisu, z którego wynikałoby, że jednym z warunków ochrony osób zarządzających przed grożącymi im sankcjami nakładanymi na podstawie u.o.k.k. jest to, aby wniosek leniency został złożony przez przedsiębiorcę wcześniej niż poinformowanie tych osób zarządzających przez Prezesa UOKiK o postępowaniu prowadzącym do nałożenia takich sankcji (wymóg z art. 23 ust. 1 lit. c dyrektywy 2019/1). Należałoby postulować uzupełnienie projektowanych zmian o powyższy aspekt. Projekt zakłada także rozszerzenie kręgu podmiotów, które będą objęte wnioskiem przedsiębiorcy, o przedsiębiorców wywierających decydujący wpływ na wnioskodawcę (oraz osoby nim zarządzające) i przedsiębiorców, na których wnioskodawca wywiera decydujący wpływ (oraz osoby nim zarządzające)⁵³, a także przewiduje, że ochrona – tak jak obecnie – będzie przysługiwała w przypadku wszystkich rodzajów porozumień i niezależnie od tego, czy przedsiębiorca będzie ubiegał się o odstąpienie od kary, czy też obniżenie jej wysokości.

Obowiązek zapewnienia obecnej i byłej kadrze przedsiębiorcy ubiegającego się o zwolnienie z kar pieniężnych ochrony przed grożącymi sankcjami karnymi wymaga pełnego wdrożenia do przepisów krajowych (Materna, 2018, s. 44; Szoł, 2019, s. 43), ponieważ aktualnie obowiązujące przepisy ustanawiają odpowiedzialność karną za przestępstwo zakłócenia przetargu publicznego⁵⁴, ale nie regulują kwestii zbiegu odpowiedzialności karnej z odpowiedzialnością na podstawie u.o.k.k. (szerzej zob. Korycińska-Rządca, 2017 oraz powołana tam literatura). Projekt zawiera propozycję uregulowania ochrony sprawcy przestępstwa z art. 305 § 1 lub § 2 k.k. w przypadku, gdy przedsiębiorca, na rzecz którego sprawca ten działał, złożył wniosek o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej, ale wyłącznie wówczas, gdy wniosek ten dotyczy tajnego kartelu. Projekt nie przewiduje analogicznej ochrony w przypadku ubiegania się przez przedsiębiorcę o odstąpienie od kary pieniężnej w związku z porozumieniem innym niż kartel czy w przypadku ubiegania się o obniżenie kary pieniężnej. Projekt proponuje uregulowanie warunków takiej ochrony odrębnie w przypadku wniosków o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej składanych do Prezesa UOKiK⁵⁵ i odrębnie w przypadku tych składanych do Komisji lub organu ochrony konkurencji innego państwa członkowskiego⁵⁶. Ponadto przewiduje wprowadzenie możliwości zastosowania nadzwyczajnego złagodzenia kary, a nawet odstąpienia od jej wymierzenia w przypadku, gdy sprawca aktywnie współpracował z organami postępowania karnego oraz Prezesem UOKiK, ale nie zostały spełnione wszystkie przesłanki do umorzenia postępowania karnego lub odmowy jego wszczęcia⁵⁷. Brzmienie projektowanych zmian powinno zapewnić zgodność z wymogami dyrektywy 2019/1, przy czym należy zwrócić uwagę na to, że jeżeli Projekt zostanie uchwalony w proponowanym kształcie, to zakres ochrony kadry

przedsiębiorcy przed sankcjami karnymi będzie istotnie węższy niż zakres jego ochrony przed sankcjami nakładanymi na podstawie u.o.k.k.

Wnioski końcowe

Wzmocnienie programu łagodzenia kar w Polsce wymagałoby wprowadzenia takich zmian, które – z jednej strony – zwiększyłyby skuteczność Prezesa UOKiK w samodzielnym wykrywaniu naruszeń zakazu porozumień ograniczających konkurencję (i tym samym zwiększyłyby obawę przedsiębiorców przed ujawnieniem przez ten organ naruszenia i ukaraniem), a z drugiej – takich, które pozytywnie wpłynęłyby na przejrzystość i przewidywalność zasad łagodzenia kary. O ile oczekiwanie, że zmiana przepisów regulujących program leniency wpłynie w istotny sposób na skuteczność organu w samodzielnym wykrywaniu naruszeń, nie byłoby zasadne, o tyle zwiększenie stopnia przejrzystości i przewidywalności zasad łagodzenia kary na skutek zmian legislacyjnych w tym obszarze to rezultat, którego można – a nawet należałoby – się spodziewać.

Przeprowadzona analiza prowadzi do wniosku, że zaproponowane w Projekcie zmiany w zakresie programu łagodzenia kar nie mają charakteru rewolucyjnego. Spośród nich w zasadzie jedynie dwie wykazują potencjał na zwiększenie stopnia przejrzystości i przewidywalności zasad łagodzenia kary w porównaniu z obecnym stanem prawnym. Należą do nich wyraźne określenie momentu wygaśnięcia obowiązku współpracy wnioskodawcy z Prezesem UOKiK oraz zastąpienie wymogu, aby wnioskodawca ubiegający się o odstąpienie od kary pieniężnej nie nakłaniał innych do uczestnictwa w porozumieniu, wymogiem niepodjęmowania działań służących przymuszeniu innych przedsiębiorców do przystąpienia lub kontynuowania uczestnictwa. Natomiast pozostałe zmiany albo w ogóle nie wykazują takiego potencjału (np. w zakresie obowiązku pozostawiania przez wnioskodawcę do dyspozycji

Prezesa UOKiK w celu udzielenia wyjaśnień mogących przyczynić się do ustalenia faktów), albo wprost przeciwnie – rodzą obawy o to, że ich przyjęcie może niekorzystnie wpłynąć na przejrzystość i przewidywalność zasad programu (np. zastrzeżenie, że wniosek nie będzie podlegał uwzględnieniu, gdy Prezes UOKiK poweźmie informację, że przedsiębiorca od momentu powzięcia zamiaru złożenia wniosku wpływał na dowody lub ujawnił zamiar złożenia wniosku lub jego elementy innym podmiotom niż Komisja czy organy konkurencji innych państw).

Ponadto szczegółowa analiza zaproponowanych rozwiązań ujawnia, że w przypadku przyjęcia ustawy nowelizującej w kształcie określonym w Projekcie krajowa regulacja prawna nie będzie w pełnym zakresie zgodna z przepisami dyrektywy 2019/1. W tym zakresie zastrzeżenia budzi między innymi to, że Projekt przewiduje utrzymanie dotychczasowego – niezgodnego z art. 17 ust. 2 lit. c) dyrektywy 2019/1 – rozwiązania umożliwiającego odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej na podstawie dostarczenia organowi wyłącznie informacji (a nie dowodów) pozwalających na wystąpienie z wnioskiem o przeszukanie. Co więcej, Projekt nie przewiduje propozycji wprowadzenia regulacji – wymaganej na mocy art. 19 lit. b) (iv) dyrektywy 2019/1 – zwalniającej wnioskodawcę z obowiązku uzyskania zgody organu na ujawnienie faktu złożenia wniosku po wydaniu przez ten organ zastrzeżeń. Ponadto Projekt proponuje uregulowanie obowiązku potwierdzenia przez Prezesa UOKiK otrzymania wniosku wyłącznie w przypadku wniosku o odstąpienie od kary pieniężnej, a nie – jak tego wymaga dyrektywa 2019/1 – w odniesieniu do wszystkich wniosków leniency i w ogóle nie odnosi się do formy, w jakiej takie potwierdzenie powinno nastąpić. Także w zakresie języka oświadczeń przedkładanych w ramach programu leniency Projekt nie przewiduje dostosowania prawa polskiego do wymogów dyrektywy w pełnym zakresie. Należy wyrazić nadzieję, że w toku prac legislacyjnych do Projektu wprowadzone zostaną odpowiednie zmiany niezbędne do zapewnienia pełnej zgodności przepisów krajowych z dyrektywą 2019/1.

Przypisy/Notes

¹ Artykuł powstał w ramach projektu „Enhancing competition enforcement by the competition authorities of the EU Member States: Institutional design and financing powers in France and Poland” (PPN/BFR/2019/1/00023/U/00001), który jest współfinansowany przez Narodową Agencję Wymiany Akademickiej.

² Dz.U. z 2004 r., nr 93, poz. 891.

³ T.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 275.

⁴ Dz.U. z 2014 r., poz. 945.

⁵ Na temat ewolucji polskiego programu leniency szerzej zob. Korycińska-Rządca, 2018, s. 65–66.

⁶ Na temat pojęcia harmonizacji spontanicznej szerzej zob. Kowalik-Bańczyk, 2014, s. 141 i n.

⁷ *ECN Model Leniency Programme*. http://ec.europa.eu/competition/ecn/model_leniency_en.pdf (dostęp: 29.04.2022). MPL przyjęty we wrześniu 2006 r. został następnie zmieniony w listopadzie 2012 r. Zob. *ECN Model Leniency Programme (As revised in November 2012)*. http://ec.europa.eu/competition/ecn/mlp_revised_2012_en.pdf (dostęp: 29.04.2022).

⁸ Dz. Urz. L 1 z 4.01.2003 r., s. 1–25.

⁹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Dziesięć lat egzekwowania prawa ochrony konkurencji: na podstawie rozporządzenia 1/2003 – osiągnięcia i perspektywy”, COM (2014) 453 final, pkt 40.

¹⁰ Dokument roboczy służb Komisji „Wzmocnienie egzekwowania reguł konkurencji przez organy ochrony konkurencji państw członkowskich: kwestie instytucjonalne i proceduralne” towarzyszący dokumentowi Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Dziesięć lat egzekwowania prawa ochrony konkurencji: na podstawie rozporządzenia 1/2003 – osiągnięcia i perspektywy”, SWD/2014/0231 final, pkt 86.

¹¹ Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady dotycząca nadania organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu zapewnienia skuteczniejszego egzekwowania reguł konkurencji i należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego, COM(2017) 142 final – 2017/0063 (COD).

¹² Dz. Urz. UE L 11 z 14.01.2019 r., s. 3–33.

¹³ Art. 34 ust. 1 dyrektywy 2019/1.

- ¹⁴ Projekt z 6.09.2021 r. ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw dostępny na: <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12342403/katalog/12757054#12757054> (dostęp: 29.04.2022).
- ¹⁵ Program obecnie uregulowany w art. 113d u.o.k.k. umożliwiający przedsiębiorcy, który złożył wniosek leniency, ale nie spełnił warunków do odstąpienia od nałożenia kary pieniężnej, ubieganie się o dodatkowe obniżenie kary pieniężnej w tej sprawie oraz o odstąpienie od nałożenia kary pieniężnej za uczestnictwo w innym porozumieniu w zamian za dostarczenie organowi jako pierwszy z uczestników informacji lub dowodów o tym drugim porozumieniu.
- ¹⁶ Sprawozdania z działalności UOKiK dostępne na: <https://www.uokik.gov.pl/publikacje.php?tag=1> (29.04.2022 r.).
- ¹⁷ W poszczególnych latach liczba złożonych wniosków leniency przedstawiała się następująco: 2004 – 0; 2005 – 2; 2006 – 3; 2007 – 6; 2008 – 3; 2009 – 6; 2010 – 8; 2011 – 2; 2012 – 16; 2013 – 5; 2014 – 10; 2015 – 2; 2016 – 3; 2017 – 7; 2018 – 7, w tym jeden w ramach programu leniency plus; 2019 – 7, w tym jeden w ramach programu leniency plus; 2020 – 3 (na podstawie danych ze sprawozdań UOKiK z działalności za lata 2004–2020). Co do pojęcia leniency plus zob. przypis 15.
- ¹⁸ M. Kulesza (2015, s. 87) zwraca uwagę na to, że szerszy zakres polskiego programu mógł być raczej wynikiem niezrozumienia pojęcia „kartel”, a nie rezultatem zamierzonego zabiegu.
- ¹⁹ Za ograniczeniem zakresu programu jedynie do uczestników karteli oraz porozumień typu hub and spoke opowiedział się z kolei R. Molski (2014, s. 1408).
- ²⁰ Art. 17 ust. 1 i art. 18 ust. 1 dyrektywy 2019/1.
- ²¹ Projektowany art. 113a ust. 9 i art. 113c ust. 2.
- ²² Projektowany art. 113a ust. 8 i art. 113c ust. 1 pkt 3 u.o.k.k.
- ²³ Zob. Szot, 2019, s. 33.
- ²⁴ Projektowany art. 113a ust. 8 pkt 3 i art. 113c ust. 1 pkt 3 u.o.k.k.
- ²⁵ Szot, 2019, s. 34.
- ²⁶ Art. 113a ust. 5 lit. a oraz art. 113c ust. 1 pkt 2 u.o.k.k.
- ²⁷ Projektowany art. 113a ust. 8 pkt 2 oraz art. 113c ust. 1 pkt 3 u.o.k.k.
- ²⁸ Projektowany art. 113a ust. 6 oraz art. 113c ust. 1 pkt 4 u.o.k.k.
- ²⁹ Projektowany art. 113b ust. 1 pkt 2 u.o.k.k.
- ³⁰ Projektowany art. 113b ust. 1 pkt 3 u.o.k.k.
- ³¹ Art. 113b pkt 3 u.o.k.k.
- ³² Art. 20 ust. 1 dyrektywy 2019/1.
- ³³ Dz.U. z 2015 r., poz. 81.
- ³⁴ Jednakże z § 3 ust. 4 Rozporządzenia można wnioskować, że wniosek taki może być złożony w formie pisemnej lub ustnie. Zob. Szot, 2019, s. 35.
- ³⁵ Art. 16 Projektu.
- ³⁶ Projektowany art. 113a ust. 7 u.o.k.k.
- ³⁷ Wyjaśnienia Prezesa UOKiK w sprawie programu łagodzenia kar. Tryb składania i postępowania z wnioskami o odstąpienie od wymierzenia lub obniżenie kary pieniężnej – wnioskami leniency, 2017, pkt 74.
- ³⁸ § 3 ust. 3 Rozporządzenia.
- ³⁹ Art. 21 ust. 2 dyrektywy 2019/1.
- ⁴⁰ Art. 21 ust. 5 dyrektywy 2019/1.
- ⁴¹ Art. 113e ust. 1 u.o.k.k.
- ⁴² P. Szot zwraca uwagę na to, że obecne rozwiązanie, gwarantujące podmiotowi uzyskanie miejsca w kolejce do złagodzenia kary na podstawie wniosku skróconego, doprowadziło do tego, że większość przedsiębiorców decyduje się na składanie tego rodzaju wniosków. Słusznie wskazuje, że złożenie wniosku skróconego w obecnym stanie prawnym jest korzystne dla przedsiębiorców, ale jednocześnie stanowi obciążenie dla Prezesa UOKiK – szerzej zob. Szot, 2019, s. 38.
- ⁴³ Zob. projektowany art. 113e ust. 2 u.o.k.k.
- ⁴⁴ Art. 113f ust. 1 u.o.k.k.
- ⁴⁵ Projektowany art. 113f ust. 1 u.o.k.k.
- ⁴⁶ Projektowany art. 113f ust. 2 u.o.k.k. Obecnie w literaturze pomimo braku uregulowania tej kwestii wprost wskazuje się, że możliwość złożenia wniosku w formie uproszczonej dotyczy także przedsiębiorców składających do Komisji wnioski o marker – zob. Turno, 2016, s. 1539; Korycińska-Rządca, 2018, s. 75.
- ⁴⁷ Art. 113f ust. 3 u.o.k.k.
- ⁴⁸ Projektowany art. 113f ust. 4 u.o.k.k.
- ⁴⁹ Projektowany art. 113f ust. 7 u.o.k.k.
- ⁵⁰ Projektowany art. 113f ust. 6 u.o.k.k.
- ⁵¹ Art. 23 ust. 1 dyrektywy 2019/1.
- ⁵² Art. 23 ust. 2 dyrektywy 2019/1.
- ⁵³ Projektowany art. 113j ust. 1 u.o.k.k.
- ⁵⁴ Art. 305 § 1 ustawy z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 2345), dalej jako: k.k.
- ⁵⁵ Projektowany art. 305a § 1 k.k.
- ⁵⁶ Projektowany art. 305a § 2 k.k.
- ⁵⁷ Projektowany art. 305b k.k.

Bibliografia/References

Literatura/Literature

- Hammond, S., & O'Brien, A. (2010). The evolution of cartel enforcement over the last two decades: The U.S. perspective. W: M. Krasnodębska-Tomkiel (Red.), *Changes in competition policy over the last two decades*. Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
- Jurkowska-Gomułka, A. (2018). Mind the Gap! ECN+ Directive proposal on its way to eliminate deficiencies of Regulation 1/2003: Polish perspective. *Market and Competition Law Review*, 2(2), 125–150.
- Korycińska-Rządca, P. (2018). Europeanisation of the Polish leniency programme. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 11(18), 61–83. <https://doi.org/10.7172/1689-9024.YARS.2018.11.18.3>.
- Korycińska-Rządca, P. (2018). Odpowiedzialność osoby fizycznej w związku z zawarciem przez przedsiębiorcę porozumienia przetargowego w prawie ochrony konkurencji i prawie karnym. *internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, 1(6), 109–125. <https://doi.org/10.7172/2299-5749.IKAR.1.6.9>.

- Kowalik-Bańczyk, K. (2014). Ways of harmonising Polish competition law with the competition law of the EU. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 7(9), 141–159.
- Król-Bogomilska, M. (2010). Kary pieniężne – główne kierunki ewolucji w okresie 20 lat rozwoju polskiego prawa antymonopolowego. *Europejski Przegląd Sądowy*, (5), 5–14.
- Król-Bogomilska, M. (2012). Program łagodzenia kar (leniency) w polskim prawie antymonopolowym – po pięciu latach obowiązywania ustawy. *Europejski Przegląd Sądowy*, (4), 4–10.
- Król-Bogomilska, M. (2018). Kary pieniężne w prawie antymonopolowym w świetle projektu dyrektywy służącej zwiększeniu skuteczności egzekwowania reguł konkurencji (COM(2017) 142 final). *Europejski Przegląd Sądowy*, (1), 12–23.
- Kulesza, M. (2015). Leniency – the Polish Programme and the 'semi-formal' harmonisation in the EU by the European Competition Network. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 8(11). <https://doi.org/10.7172/1689-9024.YARS.2018.11.18.3>.
- Martyniszyn, M., & Bernatt, M. (2020). Implementing a competition law system – three decades of Polish experience. *Journal of Antitrust Enforcement* 8(1), 165–215. <https://doi.org/10.1093/jaenfo/jnz016>
- Materna, G. (2018). Projekt dyrektywy ECN+ (omówienie w aspekcie potrzeby kolejnej nowelizacji polskiego prawa ochrony konkurencji). *internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, 2(7). <https://doi.org/10.7172/2299-5749.IKAR.2.7.3>
- Molski, R. (2009). Polish antitrust law in its fight against cartels – awaiting a breakthrough. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 2(2), 49–76.
- Molski, R. (2014). Komentarz do art. 113a. W: T. Skoczny (Red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*. C.H.Beck.
- Piszc, A. (2013). *Sankcje w polskim prawie antymonopolowym*. Temida 2.
- Piszc, A. (2015). Nowe elementy regulacji prawnej kar pieniężnych w ustawie o ochronie konkurencji i konsumentów. *internetowy Kwartalnik Antymonopolowy i Regulacyjny*, 2(4), 42–58.
- Piszc, A. (2016). A Note on 2015 Developments in Polish competition law: Is it really a drive towards the European model? *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 9(14), 203–225. <https://doi.org/10.7172/1689-9024.YARS.2016.9.14.10>
- Sitarek, P. (2014). The impact of EU law on a National Competition Authority's Leniency Programme – the case of Poland. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 7(9), 185–216. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2738433>
- Sołtyśński, S. (2004). Z doświadczeń programu leniency w Brukseli i w Warszawie. W: C. Banasiński (Red.), *Prawo konkurencji – stan obecny i przewidywane kierunki zmian* (37–48). Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów.
- Szot, P. (2019). The Polish Leniency Programme and the implementation of the ECN+ Directive leniency-related standards in Poland. *Yearbook of Antitrust and Regulatory Studies*, 12(20). <https://doi.org/10.7172/1689-9024.YARS.2019.12.20.1>
- Turno, B. (2013). *Leniency. Program łagodzenia kar pieniężnych w polskim prawie ochrony konkurencji*. Wolters Kluwer Polska.
- Turno, B. (2016). Komentarz do art. 113a–113b i art. 113e–113f. W: A. Stawicki, & E. Stawicki (Red.), *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*. Wyd. II. Wolters Kluwer Polska.

Akty prawne/Legal acts

- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/1 z 11.12.2018 r. mająca na celu nadanie organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu skuteczniejszego egzekwowania prawa i zapewnienia należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego (Dz. Urz. UE L 11 z 14.01.2019 r., s. 3–33).
- Rozporządzenie Rady Ministrów z 23.12.2014 r. w sprawie sposobu i trybu postępowania z wnioskiem o odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej lub jej obniżenie (Dz.U. z 2015 r., poz. 81).
- Rozporządzenie Rady (WE) nr 1/2003 z 16.12.2002 r. w sprawie wprowadzenia w życie reguł konkurencji ustanowionych w art. 81 i 82 Traktatu (Dz. Urz. L 1 z 4.01.2003 r., s. 1–25).
- Ustawa z 6.06.1997 r. – Kodeks karny (t.j. Dz.U. 2021 r., poz. 2345).
- Ustawa z 16.04.2004 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2004 r. nr 93, poz. 891).
- Ustawa z 16.02.2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (t.j. Dz.U. z 2021 r., poz. 275).
- Ustawa z 10.06.2014 r. o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz ustawy – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2014 r., poz. 945).

Pozostałe źródła/Other sources

- Dokument roboczy służb Komisji „Wzmocnienie egzekwowania reguł konkurencji przez organy ochrony konkurencji państw członkowskich: kwestie instytucjonalne i proceduralne” towarzyszący dokumentowi Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Dziesięć lat egzekwowania prawa ochrony konkurencji: na podstawie rozporządzenia 1/2003 – osiągnięcia i perspektywy”, SWD/2014/0231 final
- European Competition Network, ECN Model Leniency Programme (As revised in November 2012).
- European Competition Network, ECN Model Leniency Programme.
- Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady „Dziesięć lat egzekwowania prawa ochrony konkurencji: na podstawie rozporządzenia 1/2003 – osiągnięcia i perspektywy”, COM(2014) 453 final.
- Projekt z 6.09.2021 r. ustawy o zmianie ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz niektórych innych ustaw.
- Sprawozdania z działalności UOKiK za lata 2004–2020.
- Wniosek Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady dotycząca nadania organom ochrony konkurencji państw członkowskich uprawnień w celu zapewnienia skuteczniejszego egzekwowania reguł konkurencji i należytego funkcjonowania rynku wewnętrznego, COM(2017) 142 final – 2017/0063(COD).
- Wyjaśnienia Prezesa UOKiK w sprawie programu łagodzenia kar. Tryb składania i postępowania z wnioskami o odstąpienie od wymierzenia lub obniżenie kary pieniężnej – wnioskami leniency, 2017.

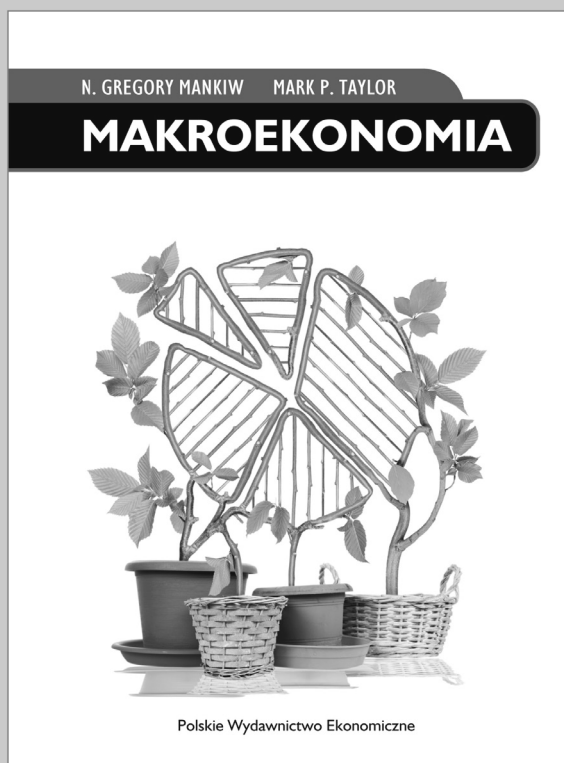
Dr Paulina Korycińska-Rządca

Doktor nauk prawnych. Asystent w Pracowni Prawa Gospodarczego Publicznego na Wydziale Prawa Uniwersytetu w Białymstoku. Radca prawny. Autorka publikacji z zakresu publicznego prawa gospodarczego i prawa ochrony konkurencji. Uczestnik i współorganizator międzynarodowych i krajowych konferencji naukowych.

Dr Paulina Korycińska-Rządca

Doctor of Law. Assistant at the Public Economic Law Laboratory at the Law Faculty of University of Białystok. Legal counsel. Author of publications in the field of public economic law and competition law. Participant and co-organizer of international and national conferences.

POLSKIE WYDAWNICTWO EKONOMICZNE *poleca*

Niniejsze wydanie *Makroekonomii* i *Mikroekonomii* odzwierciedla ewolucję tej dziedziny wiedzy. Naukowcy w całej Europie prowadzą ożywioną debatę na temat kierunków jej rozwoju – zarówno pod względem metod nauczania, jak i prowadzenia badań. W nowym wydaniu uwzględniono wybrane efekty tej debaty, zachowując dotychczasowy układ materiału. Jest to jeden z najpopularniejszych podręczników ekonomii w Stanach Zjednoczonych, dostosowany do potrzeb studentów i wykładowców z Europy. W tym wydaniu jeszcze wyraźniej widać zmiany w stosunku do amerykańskiej wersji podręcznika.

Staraliśmy się zachować żywy, wciągający styl przekazu, mając na uwadze przede wszystkim początkujących adeptów ekonomii. Zamieszczone w książce przykłady, studia przypadków i artykuły prasowe pozwalają lepiej zrozumieć zagadnienia i rozważania teoretyczne. Artykułom prasowym towarzyszą pytania, które mają zachęcić do samodzielnego myślenia oraz krytycznego podejścia do zdobywanej wiedzy i wszelkich wypowiedzi na tematy ekonomiczne.

Witaj we wspaniałym świecie ekonomii!

Naucz się myśleć jak ekonomista, a otworzy się przed Tobą nowa rzeczywistość.

www.pwe.com.pl